

Sak: 19/5357 Høring planstrategi med planprogram

Oslo, 8. april 2020

Bærum kommune, post@baerum.kommune.no

kopi: OOFs medlemsorganisasjoner

Høringsuttalelse til:

BÆRUM KOMMUNES PLANSTRATEGI 2019-2023, MED PLANPROGRAM FOR KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL

Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) er paraplyorganisasjon for 43 medlemsorganisasjoner og 14 medlemskommuner i Oslo og Viken, deriblant Bærum kommune. Vårt hovedformål er å ivareta natur- og friluftslivet i regionen.

Friluftslivets betydning for folkehelsen er et område som vi synes at høringsnotatet behandler på en mangelfull måte.

Marka er også et forsømt tema i notatet. Det er viktig at kommunen følger opp markaloven og er tydelig på at markagrensen ligger fast.

Vi mener også at et aktivt kommunalt engasjement for å stoppe tap av naturmangfold er nødvendig, og at det må utarbeides en «Kommunedelplan for naturmangfold» for å sikre kommunens unike og varierte naturmangfold.

Videre vil vi kommentere følgende utfordringer for Bærum kommune og vi har også forslag til planer og målformuleringer. Dette håper vi kan være til nytte i kommunens videre arbeid med planstrategi og kommuneplan.

I. FOLKEHELSE

På side 7 i kommunes høringsnotatet kommer det tydelig fram at folkehelse er en utfordring for Bærum kommune. OOF mener at friluftslivet kan bidra med mye her.

FRILUFTSLIV ET EFFEKTIVT TILTAK FOR FOLKEHELSEN

OOF mener at friluftsliv kan være et svært viktig forbyggende tiltak for å styrke den generelle folkehelsen, og at friluftsliv også egner seg godt for å styrke folkehelsen i den eldre del av befolkningen. Også blant innvandrere og andre grupper kan enkelt friluftsliv være et effektivt og inkluderende virkemiddel for folkehelse, trivsel og integrering.

Forskning har vist at en stor andel av befolkningen foretrekker friluftsliv for å styrke sin fysiske helse. I stortingets friluftslivsmelding (2016) framkommer det at hele 61% foretrekker fysisk aktivitet i naturen og nærmiljøet. Friluftsliv har også en relativt lav terskel, slik at det kan være relativt enkelt å komme i gang for grupper av inaktive. Det som skal til kan være god

tilrettelegging som en turvei i nærområdet eller et enkelt aktivitetstiltak, som en «g gruppe» e.l., gjerne i samarbeid med en lokal organisasjon.

Det ligger derfor store økonomiske gevinster i å satse på friluftslivet som en del av det forebyggende folkehelsearbeidet. I en rapport om «samfunnsøkonomiske virkninger av friluftsliv» som Vista Analyse har utarbeidet for Norsk Friluftsliv framgår det at det kan være mulig å oppnå gevinst, forsiktig anslått, opp mot 80 milliarder kr pr år, dersom den inaktive delen av befolkningen øker aktivitetsnivået.

Det er derfor av stor betydning at anlegg og tiltak for friluftsliv og tilskudd til friluftslivsaktiviteter blir prioritert i Bærum kommunes budsjetter. De økonomiske rammene til friluftsliv må økes vesentlig fordi økt støtte til friluftslivet, er godt, forebyggende og lønnsomt folkehelsearbeid.

Et best mulig utbygd kollektivtilbud vil også kunne medvirke til et mer aktivt og klimavennlig friluftsliv.

OPPLÆRING I FRILUFTSLIV ER NØDVENDIG

Mange av Bærums innbyggere trenger ingen ekstra opplæring i fysisk aktivitet og friluftsliv. Dette lærer de i stor grad gjennom familien, skole eller gjennom et tilbud på fritiden fra en idretts- eller friluftslivsorganisasjon.

Innvandrere og andre grupper i Bærum blir i mye mindre grad sosialisert til friluftsliv gjennom familien. De vokser dermed ikke inn i den norske friluftslivstradisjonen. De må derfor i mye større grad ha en grunnleggende opplæring i friluftsliv, om de skal kunne utnytte potensialet som friluftsliv har for fysisk aktivitet. Friluftsliv er i tillegg en godt egnet arena for inkludering og samhandling mellom ulike grupper i samfunnet.

I dette arbeidet er det i dag organisasjonene og kommunen som gjør jobben. OOF og Bærum kommune har for eksempel to arrangementer på dette området; en felles sommerferieleir for nyankomne innvandrere og friluftsskole der også Bærum Turlag er involvert.

OOF mener at kommunen i større grad enn før må bidra i dette arbeidet, slik at en unngår at en stadig økende andel av befolkningen f r et perifert forhold til friluftsliv. Særlig viktig er det å støtte opp under det aktivitetsarbeid som organisasjonene utfører, men også skolene og SFO bør i større grad involveres og utfordres.

OOF FORESLÅR FØLGENDE MÅLFORMULERING:

Bærum kommune skal styrke folkehelse og integrering med økt satsing på opplærings- tilretteleggings- og aktivitetstiltak knyttet til friluftsliv.

2. BY OG TETTSTEDUTVIKLING

I kapitlet om by – og tettstedsutvikling står det lite om sammenhengen mellom gode bomiljøer og tilgangen på friluftslivsmuligheter og grøntområder.

FRILUFTSLIV OG GRØNTOMRÅDER ER VIKTIG FOR BOMILJØET

En god by- og tettstedsutvikling er avhengig av at det er gode muligheter for friluftsliv, fysisk aktivitet og naturopplevelser i nærområdene.

OOF mener derfor at det i byggesonen, og spesielt i fortetningsområdene, er særlig viktig å få på plass en sammenhengende grønnstruktur med turveier og naturområder og ferdselsårer mellom fjorden, byggesonen og Marka. I Bærum er det ekstra viktig å inkludere elvene og å etablere gode ferdselsårer langs disse.

Undersøkelser viser at jo nærmere folk bor et friluftsområde eller en turvei, jo oftere brukes det. Det er derfor viktig at kommunen etablerer tette nettverk av turveier, gjerne med maks 250 meter til nærmeste turvei, slik det står i regjeringens friluftslivsmelding. Korte avstander til attraktive friluftsliv-/naturområder, som er tilrettelagt slik at de dekker lokalbefolkningens behov, er særlig viktig for barn, unge, eldre, ikke-vestlige innvandrere og funksjonshemmede.

Det er også viktig å se helhetlig på infrastrukturen for gående og syklende, uavhengig om formålet er transport til arbeid og skole eller kun rekreasjon og/eller fysisk aktivitet.

For å åpne målet om mer friluftsliv, attraktive grøntområder, uberørt natur og nettverk av ferdselsårer, er det nødvendig med god og helhetlig planlegging, der en ser et større område i sammenheng og sikrer en basis blågrønn struktur, før detaljplanleggingen starter. Gode medvirkningsprosesser er også svært viktig i denne sammenheng.

OOF FORESLÅR FØLGENDE MÅLFORMULERING:

- Bærum kommune skal sikre at befolkningen har god adgang til turveier, attraktive friluftsområder og uberørt natur i sine nærområder, for naturopplevelse, rekreasjon, fysisk aktivitet og bedre helse.
- Bærum kommune skal ha et sammenhengende nettverk av grønne korridorer og ferdselsårer mellom fjorden, byggesonen og Marka.
- Bærum kommune skal sørge for at særlig utsatte grupper har gode muligheter for friluftsliv og fysisk aktivitet i nærmiljø.
- I Bærum kommune skal ingen innbyggere i kommunen ha mer en 250 meter til nærmeste turvei eller friluftsområde.
- Bærum kommune skal oppnå disse målene gjennom større planer som for eksempel kommuneplanen, kommunedelplan for friluftsliv og idrett, områdeplaner o.l.

3. MARKA - ET VIKTIG FRILUFTSOMRÅDE FOR BÆRUM

Store deler av Bærums friluftslivsområder ligger i Marka og området er svært viktig som friluftslivsområde for Bærums befolkning. Det kommer tydelig fram i kommunens egen «kartlegging og verdsetting av friluftsområdene» i Bærum.

I høringsnotatet til kommunen er ikke Marka nevnt. OOF mener at et så viktig friluftslivsområde for Bærums befolkning må med i kommuneplanens samfunnsdel. Vi vil trekke fram noen viktige momenter for å sikre Marka som et attraktivt natur- og friluftslivsområde for befolkningen.

BÆRUM KOMMUNE MÅ SI NEI TIL UTBYGGING INNENFOR MARKAGRENSA

På Ila har Helse Sørøst planer om utbygging innenfor markagrensa, til tross for sterke protester fra et samlet natur- og friluftsliv, og til tross for at departementet klart og tydelig har sagt at dette tiltaket strider mot Markaloven.

Her mener OOF at Bærum kommune må si et klart nei til utbygging innenfor markagrensa og at Bærum kommune må følge opp sitt eget vedtak om at Helse Sørøst må utarbeide en reguleringsplan for et alternativt område utenfor Marka.

OOF FORESLÅR FØLGENDE MÅLFORMULERING:

Bærum kommune skal følge opp markaloven og jobbe for at markagrensa ligger fast.

MARKA SKAL VÆRE TILGJENGELIG FOR ALLE

Marka er viktig og skal også være relevant for friluftsliv, naturopplevelse og fysisk aktivitet knyttet til forskjellige markarelaterte idrettsaktiviteter, også i framtiden. Det er derfor viktig med lett tilgang til Marka gjennom turveiforbindelser, skiløyper, god kollektivtransport og parkeringsmuligheter.

Målrrettede tilretteleggingstiltak i markas randsonen, turveier inn i og informasjon om Marka, vil gjøre det enklere å ta i bruk Marka.

OOF FORESLÅR FØLGENDE MÅLFORMULERING:

- Bærum kommune skal informere og motivere innvandrere og andre mindre aktive grupper om Markas muligheter som friluftslivsområde.
- Bærum kommune skal arbeide for friluftsporter, turveier og lignende som gjør det enklere for alle å bruke Marka.
- Bærum kommune skal arbeide for god atkomst til Marka fra bostedene, med vekt på stier, turveier, kollektivtransport og utfartsparkering.

TILRETTELEGGINGEN I MARKA MÅ VÆRE BALANSERT OG MEST OMFATTENDE I RANDSONEN

Markabrukere søker stillhet, ro og naturopplevelser på ulike måter, med behov for forskjellig grad av tilrettelegging. Det er mangfoldet av opplevelsesmuligheter som gjør Marka unik med sine turstier, turveier, skiløyper, serveringssteder, dyreliv, villmark, kulturverdier og «eventyrskoger».

Det er derfor ønskelig og nødvendig med, og behov for, ulike tilretteleggingstiltak som bygging av turveier, turstier, skiløyper, friluftsporter, utbedring av stier med eks klopplegging og gangbaner i myrer og våte partier for å;

- redusere slitasjen på og ødeleggelsen av naturen som følge av økt bruk av stier og terrenget. Behovet er særlig stort i nærområdene.
- gjøre det mulig og enklere for flere å komme ut i Marka. Dette gjelder særlig for den økende andelen av befolkningen som av ulike årsaker har mangelfull friluftslivskompetanse.

Tilretteleggingen skal ikke være mer omfattende enn nødvendig. Viktige naturverdier og muligheter for naturopplevelse skal ikke ødelegges. Markaloven har som formål å fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Disse tre hensynene er sidestilt. Hensynet til å fremme og tilrettelegge for idrett er avgrenset til å gjelde idrett som kan innpasses og som er naturlig å drive utendørs i Marka.

Behovet for tilrettelegging er størst i randsonen, og avtar innover i Marka. Sterk tilrettelegging skal skje i klart avgrensede områder, eller friluftsporter/utfartsområder.

Dialog, informasjon og gode medvirkningsprosesser er viktig for å sikre gode avveininger mellom de forskjellige hensyn, som naturverdier og bruk.

OOF FORESLÅR FØLGENDE MÅLFORMULERING:

- Bærum kommune skal arbeide for god dialog mellom brukergruppene, organisasjonene, grunneierne og kommunene for å finne gode omforente løsninger på tilretteleggingen i Marka.
- Bærum kommune skal arbeide for tilrettelegging som hindrer eller reduserer skade på naturen som følge av økt bruk av Marka og endringer i klima.
- Bærum kommune skal arbeide for at tilretteleggingen ikke skal være mer omfattende enn nødvendig, slik at en unngår å ødelegge viktige naturverdier og muligheter for naturopplevelse.
- Bærum kommune skal arbeide for at tilretteleggingen skal være størst i avgrensede områder i Markas randsone og avta lengre inn i Marka.

FLERBRUKSUTFORDRINGENE I MARKA BØR LØSES GJENNOM DIALOG

OOF er av den oppfatning at Marka skal være et fristed der menneskene skal kunne ha gode naturopplevelser og kunne drive friluftsliv og idrett. Økt bruk og enkelte nye former for friluftsliv og idrett kan føre til flerbruksutfordringer, f.eks. sykling på stier og høy fart på skogbil-/turveiene.

Det er positivt med et allsidig flerbruk i Marka. Viktig forutsetning for et godt og berikende flerbruk er at aktivitetene tar hensyn til ulike brukergrupper og at naturen ikke ødelegges.

Balansert tilrettelegging og hensynsfull flerbruk i Marka kan innfris gjennom god dialog mellom organisasjonene, skogeierne, kommunene og staten.

Samarbeidsforum for sykling i Marka, etablert av OOF og med Bærum Natur og Friluftsråd og Bærum og Omegn Cykleklubb som deltakere, har vist hvordan dette kan gjøres på en praktisk måte. I samarbeidsforumet har deltagende organisasjoner i regionen identifisert de viktigste utfordringene for sykling i Marka og gjennomført tiltak som holdningskampanjer og lignende.

OOF FORESLÅR FØLGENDE MÅLFORMULERING:

Bærum kommune skal arbeide for at flerbruk i Marka tar hensyn til ulike brukergrupper og at aktivitetene ikke medfører vesentlige skader på naturverdiene.

EL-SYKLING PÅ STIENE I MARKA EN UTFORDRING

Sykling med el-sykkel på stiene i Marka medfører en ekstra belastning på et allerede hardt belastet stinett. El-sykling på stinettet kan medføre flere konflikter mellom brukergrupper. Samtidig er det lite som tyder på at stisykling med el-sykkel bidrar til at flere kommer seg ut i Marka. De aller fleste som bruker el-sykkel på stiene i Marka er dyktige og godt trent og greier seg godt uten el-sykkel.

Noe helt annet er det med alle de som bruker el-sykkel på turveiene/skogsbilveiene i Marka. Her bidrar el-sykkel til mer bruk og at svakere grupper kan komme seg ut i Marka. OOF er derfor helt for el-sykling på turveiene og skogsbilveiene i Marka.

OOF FORESLÅR FØLGENDE MÅLFORMULERING:

Bærum kommune skal, gjennom forskrift, bidra til å ta vare på stiene og forbygge konflikter, ved å forby sykling med el-sykkel på stiene i Marka.

TA VARE PÅ DAMMENE I MARKA

Vann og vassdrag har stor friluftslivsverdi i Marka. Dit søker folk på turer, sitter ned og tar rast. Nye krav fra NVE om damsikkerhet og flomsikring gjør at mange damanlegg står i fare. Eksempler fra de siste årene viser at gamle dammer og fløtningsanlegg er nedslitte og at det er ønskelig å legge ned anleggene. Dette kan medføre store endringer på naturmiljøet og ulemper for friluftslivet.

OOF er derfor opptatt av at Bærum kommunene kartlegger sine regulerte vann, slik både Asker og Nittedal har gjort og får en oversikt over hvilke som kan være truet av nedleggelse.

OOF FORESLÅR FØLGENDE MÅLFORMULERING:

- Bærum kommune skal kartlegge regulerte vann med damanlegg i Marka og byggesonen og vurdere kultur-, natur- og friluftslivsverdiene til disse.
- Bærum kommune skal sikre alle de viktige regulerte vann og damanlegg i Marka og byggesonen, med utgangspunkt i kultur-, natur- og friluftslivsverdiene.

KLIMAENDRINGER - NYE UTFORDRINGER I MARKA

Klimaendringene endrer bruken av Marka og gir nye utfordringer for friluftslivet. Det blir lengre barmarksesong og kortere skisesong. Høyere temperaturer og økt nedbør som regn, har mange steder ført til slitasje i terrenget.

Klimaendringene øker derfor behovet for tilrettelegging og omlegging av stier og skiløypetraseer. Skiløyper som kan prepareres med et lite snødekke blir viktigere.

Denne type tilrettelegging må gjøres slik at det skåner terrenget og naturen i Marka.

Det er også behov for produksjon av kunstsno på enkelte steder hvor det er aktivitet eller på tilførselstraseer for å komme inntil mer snøsikre løyper lenger inn i Marka. Snøproduksjon kan oppfattes som støyende særlig når det skjer nær boligområder. De tiltak som gjennomføres for å møte klimautfordringene må balansere de hensyn som markaloven skal ivareta.

OOF FORESLÅR FØLGENDE MÅLFORMULERING:

Bærum kommune skal samarbeide med kommunene og organisasjonene for å finne gode løsninger på klimautfordringene i Marka som ivaretar både naturen og friluftslivsaktivitetene.

4. NATURMANGFOLDET

På side 8 og 9 i kommunens høringsnotat står det «Bærum er svært rik på biologisk mangfold, og det er derfor viktig å sikre sjeldne og truede arter ved å bevare leveområdene deres». Dette er OOF helt enig i, men vi mener at kommunen må få en bedre oversikt over sitt naturmangfold og at tap av naturmangfold er en krevende utfordring som kommunen må ha et mer aktivt forhold til enn det plannotatet viser.

OOF BER KOMMUNEN Å KARTLEGGE NATURMANGFOLDET

OOF er enig i at Bærum kommune trenger oppdatert kunnskap om naturmangfoldet, slik det står på side 9 i kommunens høringsnotat, og vi foreslår derfor at kommunen utarbeider en «Kommunedelplan for naturmangfold» slik flere kommuner i Akershus/Viken allerede har gjort, og slik Stortingsmelding nr. 14, «Natur for livet - Norsk handlingsplan for naturmangfold», fra 2016, anbefaler.

OOF FORESLÅR FØLGENDE MÅLFORMLERING:

Bærum kommune skal gjennom målrettet arbeid sikre og stoppe tap av kommunens unike og varierte naturmangfold, og det skal også utarbeides en «Kommunedelplan for naturmangfold».

BÆRUM MÅ TA VARE PÅ SKOGEN OG NATURVERDIENE I MARKA

Naturmangfoldet i Marka må tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at naturen fortsatt gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, også i framtiden.

Det ordinære skogbruket i Marka har skoglovgivningen og markaforskriften som ramme. OOF mener at skogen i Marka skal forvaltes og drives på en bærekraftig og miljøvennlig måte, med avgjørende vekt på hensynet til naturmangfold, landskap, natur- og kulturverdier, friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Dette må kommunen følge opp blant annet gjennom en grundig oppfølging av hogstmeldingene fra skogeierne og gjennom forvaltningen av egen skog.

OOF FORESLÅR FØLGENDE MÅLFORMLERING:

- Bærum kommune skal jobbe for et skogbruk i Marka med vekt på naturmangfold, naturopplevelse og friluftsliv.
- Bærum kommune skal arbeide for at kunnskapsgrunnlaget om kulturverdiene og naturmangfoldet i Marka styrkes.
- Bærum kommune skal ha som mål at minst 10 % av arealet i Marka og andre skogområder i kommunen vernes mot skogbruk, slik Stortinget nylig har vedtatt. Forutsetningen er at vernet ikke hemmer friluftslivsaktiviteter, når disse aktivitetene ikke er en trussel mot verneverdiene.

5. MASSEHÅNTERING – EN STOR UTFORDRING FOR BÆRUM KOMMUNE

OOF har gjennom en del år observert at steinmasser fra diverse samferdselsprosjekter og prosjekter knyttet til annen infrastruktur som vann og strøm, i økende grad har blitt en utfordring for kommunene.

Akershus fylkeskommune utarbeidet en masshåndteringsplan for noen få år siden, men til tross for dette ser det ut til at denne utfordringen ikke er helt under kontroll. Bærum kommune har de siste årene forsøkt å finne gode løsninger, men OOF ser at disse løsningene mottas med en god del motstand, blant annet fordi naturområder berøres, både direkte og gjennom avrenning til vassdrag osv.

OOF ber derfor om at Bærum kommune utarbeider en massforvaltningsplan, slik det anbefales i Akershus fylkeskommunes «Regionale plan for massforvaltning». I denne planen anbefales at kommunene, «tar opp masseforvaltning som tema i kommuneplanen (samfunnsdelen)».

OOF FORESLÅR FØLGENDE MÅLFORMULERING:

Bærum kommune skal styrke og sikre god håndtering av masser fra infrastruktur-/samferdselsprosjekter o.l. gjennom en egen masseforvaltningsplan.

6. MEDVIRKNING

På side 7 i høringsnotatet vises det til visjonen for kommunen i den kommende periode: «Sammen skaper vi fremtiden». Videre skriver kommunen at dette «er et løfte om medvirkning til innbyggere, næringsliv, organisasjoner, frivillighet i utvikling av kommunen som samfunn og tjenesteyter».

OOF er godt fornøyd med at kommunen legger så mye vekt på deltakelse og medvirkning fra organisasjonene/innbyggerne/frivilligheten. Vi har merket oss at kommunen ofte inviterer til informasjonsmøter i forbindelse med større saker.

Samtidig mener OOF at kommunen har en god del å gå på når det gjelder den generelle dialogen med natur- og friluftsforsamlingene. Bymiljøetaten i Oslo kommune inviterer natur- og friluftsforsamlingen til faste informasjonsmøter. Dette anbefaler vi at også Bærum kommune gjør. Da kan vi få en mere helhetlig tilnærming til utfordringene, som enkeltsaker ikke innbyr til.

OOF FORESLÅR FØLGENDE MÅLFORMULERING:

Bærum kommune skal styrke medvirkningen og dialogen med natur- og friluftsforsamlingene gjennom regelmessige informasjons- og dialogmøter.

Med vennlig hilsen
Tom Fremstad
Generalsekretær

Johan Hval
Rådgiver